

ชื่อเรื่อง	แนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม โดยองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มน้ำมูลตอนบน จังหวัดนครราชสีมา
ผู้วิจัย	นางวาทีณี หมอไทย
กรรมการควบคุม	อาจารย์ ดร.สุเนตร โพธิสาร และว่าที่ พ.ต.ดร.เทอดชัย พันระไชย
ปริญญา	ศศ.ม. สาขาวิชา วัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2552

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมกำลังเป็นที่นิยมในกลุ่มน้ำมูลตอนบน จังหวัดนครราชสีมา แต่องค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดการการท่องเที่ยวดังกล่าวยังไม่มีการจัดการการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาความเป็นมาของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม โดยองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มน้ำมูลตอนบน จังหวัดนครราชสีมา 2) ศึกษาสภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม โดยองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มน้ำมูลตอนบนจังหวัดนครราชสีมา และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม โดยองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มน้ำมูลตอนบน จังหวัดนครราชสีมา โดยการศึกษาจากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 100 คน จาก 4 องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงโดยแบ่งเป็นกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติและกลุ่มบุคคลทั่วไปตามลำดับความสำคัญ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบสังเกตไม่มีส่วนร่วม นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามประเด็นที่ศึกษา การตรวจสอบข้อมูลใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า แล้วนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นมาของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม โดยองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มน้ำมูลตอนบน ในอดีตการจัดการการท่องเที่ยวนั้น เกิดขึ้นโดยผู้นำชุมชนและผู้นำส่วนท้องถิ่น สมาชิกในชุมชนรวมกลุ่มจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ สมาชิกสภาจังหวัดจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา เป็นตัวแทนของแต่ละอำเภอในพื้นที่กลุ่มน้ำมูลตอนบน และผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตพื้นที่ ได้ร่วมกันบุกเบิกเส้นทางท่องเที่ยว และขอสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยว จากองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา พื้นที่กลุ่มน้ำมูลตอนบนส่วนใหญ่ มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมที่มีความอุดมสมบูรณ์และงดงาม มีความพร้อมทางด้านศักยภาพการพัฒนา และการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานสากล

สภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม โดยองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มน้ำมุดตอนบน พบว่า ไม่ปฏิบัติตามแผนที่ตั้งไว้ การพัฒนาพื้นที่ไม่เล็งเห็นความสำคัญของทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ระบบเครือข่ายถนนไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีระบบรักษาสิ่งแวดล้อม การพัฒนาบุคลากรไม่สอดคล้องกับการจัดการท่องเที่ยว ไม่นำศิลปวัฒนธรรมประเพณีการแสดงพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นสื่อในการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ และข้อมูลสารสนเทศการท่องเที่ยวไม่เป็นปัจจุบัน งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดการประสานงานกับชุมชน การสร้างกลุ่มควบคุมไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน สถานที่ท่องเที่ยวขาดการกระตุ้นใจ และสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน เช่น ด้านที่พัก สถานที่จอดรถ ห้องสุขา ถังขยะ เป็นต้น ชุมชนขาดจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์พลังงาน มีกองทุนไม่เพียงพอกับความต้องการของชุมชน สินค้าส่วนใหญ่เป็นประเภทเดียวกัน ขาดการสนับสนุนวิทยากรให้ความรู้ด้านการผลิตสินค้าที่แปลกใหม่

แนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม โดยองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มน้ำมุดตอนบน ควรปฏิบัติตามแผนพัฒนาสามปี ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการวางแผน ควรพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ควรมีการสร้างระบบเครือข่าย ชมรมกลุ่มเยาวชน ชมรมกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ควรพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมครบด้าน การสร้างกระบวนการท่องเที่ยวควรนำศิลปวัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ริมฝั่งน้ำมุดมาเป็นสื่อในการจัดการการท่องเที่ยว สนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐและเอกชน การจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านควรมีรูปแบบที่ชัดเจน ควรส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโดยบูรณาการเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเข้าไว้ในหลักสูตรโรงเรียน เพื่อเป็นการปลูกฝังเยาวชนให้มีความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น ส่งเสริมมัคคุเทศก์น้อย มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีของแต่ละท้องถิ่น ควรทำแผ่นพับหรือป้ายเชิญชวนระหัดพลังงาน จัดกิจกรรมการณรงค์การลดภาวะโลกร้อน เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชนและนักท่องเที่ยว สินค้าของชุมชนควรสนับสนุนเงินกองทุนหรือสวัสดิการ จากหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานอื่น และสนับสนุนวิทยากรให้ความรู้ในการประยุกต์ใช้ผลิตภัณฑ์ที่แปลกใหม่เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว และเป็นสินค้า OTOP ที่ได้มาตรฐานของชุมชน

โดยสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม สภาพการจัดการการท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมที่จัดการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลกลุ่มน้ำมุดตอนบน จังหวัดนครราชสีมา ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้พัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมในสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้

TITLE Quidelines for Developing Eco- cultural Tourism Management by Tambon Administrative Organization in the Upper Mun River Basin, Changwat Nakhon Ratchasima

AUTHOR Mrs. Wathini Morthai

ADVISORS Dr. Sunet Potisan and Acting Maj. Dr. Therdchai Panthathai

DEGREE M.A. **MAJOR** Cultural Science

UNIVERSITY Mahasarakham University **DATE** 2009

ABSTRACT

Eco-cultural tourism is being popular in the Upper Mun River basin, Changwat Nakhon Ratchasima. However, tambon administrative organizations which manage the tourism mentioned do not yet have efficient and effective tourism management. This study aimed to: 1) investigate the background of eco-cultural tourism management by tambon administrative organizations in the Upper Mun River basin, Changwat Nakhon Ratchasima; 2) examine conditions of eco-cultural tourism management by tambon administrative organizations in the Upper Mun River basin; 3) find out guidelines for developing eco-cultural tourism management by tambon administrative organizations in the Upper Mun River basin. The study was conducted from documents and field data. The sample used in the study consisted of 100 persons from 4 tambon administrative organizations, obtained using the purposive sampling technique. They were divided into a group of key informants, a group of practitioners, and a group of general informants in priority. The instruments used for collecting data were structured and unstructured-interview forms, and participant and non-participant observation forms. The collected data were analyzed according to the study issues. The triangulation technique was employed for checking the data. The results of the study were then presented by means of a descriptive analysis. The results of the study revealed that for the background of eco-cultural tourism management by tambon administrative organization in the Upper Mun River basin, in the past the tourism management was originated by community leaders and local leaders. Community members

formed tourism management groups including: members of provincial council from Nakhon Ratchasima Provincial Administrative organization being representatives of each amphoe in the Upper Mun River basin area, and school directors in the area mentioned. They cooperatively pioneered surveying tourism routes and asked for budget to support developing areas of tourist attractions from Nakhon Ratchasima Provincial Administrative Organization. Most of the areas in the Upper Mun River basin are eco-cultural tourist attractions with fertility and beauty, and readiness in potential for developing and managing tourist attractions to meet international standards.

For the conditions of eco-cultural tourism management by tambon administrative organizations in the Upper Mun River basin, it was found that these organizations did not follow the established plans; for area development, they did not realize the importance of the roads leading to tourist attractions in network. The roads did not meet standards. There was not an environment keeping system. Personnel development was not in congruence with tourism management. Local art, culture, traditions, performances, and indigenous knowledge were not used as tourism media. Public relations and tourism information were not updated. Budgets were insufficient. They lacked coordination with communities. The forming of control groups was not concretely clear. The tourist attractions lacked encouragement, motivations, and maximum such facilities as lodges, parking lots, rest rooms, garbage bins and others. The communities lacked good sense of energy conservation. There were insufficient funds for community needs. Most of the goods were the same type. They lacked support of resource persons to provide knowledge of producing new and strange goods.

For the guidelines for developing eco-cultural tourism management by tambon administrative organizations in the Upper Mun River basin, performance should follow the 3-year development plan; the community should have participation in planning. Tourist attraction areas should be developed to have appropriate environments. There should be establishments of the network system, clubs/groups of young people, clubs/groups of environmental conservation. Personnel should be developed to have readiness in every aspect. In building the tourism process, art, culture, the way of life, and being on the Mun River banks should be used as media for tourism management. Budgets should be supported from the state and private sectors. The establishment of village committees should have a clear

model. There should be promotion of local curricular construction by integrating community tourist attractions into the school curricula for cultivating love and pride of locality in young people. Young guides should be promoted. There should be transference of culture and traditions of each local place. Brochures or signs should be made for invitation to save energy. Campaign activities for decreasing global warming should be organized to cultivate good awareness of the community and tourists. Community goods should be supported with funds or welfare from the state sector or other agencies. Also, resource persons should be supported to provide knowledge of applications to making new and strange products to attract tourists and to be OTOP goods which could meet the community standards.

In conclusion, the results of this study could provide knowledge of the background of eco-cultural tourism management, conditions of tourism management, and guidelines for developing eco-cultural tourism management by tambon administrative organizations in the Upper Mun River basin, Nakhon Ratchasima Province. The information obtained from this study could be used for developing eco-cultural tourism management in other tourist attractions.

